

บทที่ 1

บทนำ

“เมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่” หรือ “เมืองบริมณฑลของเมืองเชียงใหม่” อันได้แก่ เมืองแมริม เมืองสันทราย เมืองดอยสะเก็ด เมืองสันกำแพง เมืองสารภี และเมืองหางดง คือหน่วยย่อยและเป็นส่วนหนึ่งของ “เชียงใหม่” เมืองซึ่งถือกำเนิดและมีพัฒนาการยาวนานกว่า 700 ปี โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งเมืองหลักและเมืองบริวารต่างเติบโตไปในแนวทางที่แตกต่าง ในขณะที่ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างเมือง เช่น การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เมือง ลักษณะพื้นที่ทางการค้า จนถึงระดับหน่วยย่อยที่เป็นองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมือง โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมเรือนค้าที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ-สังคมของแต่ละเมือง ได้สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการรับส่งอิทธิพลด้านเศรษฐกิจ-สังคม การเมือง การปกครอง ซึ่งกันและกันระหว่างเมืองหลักและเมืองบริวารอื่นๆ การศึกษาถึงจุดเริ่มต้น พัฒนาการ และลักษณะทางกายภาพของเมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน จะมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของเมืองบริวารที่สัมพันธ์กับเมืองเชียงใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองทั้งหมด ตลอดจนความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาเมืองในอดีตที่ส่งผลต่อปัจจุบัน

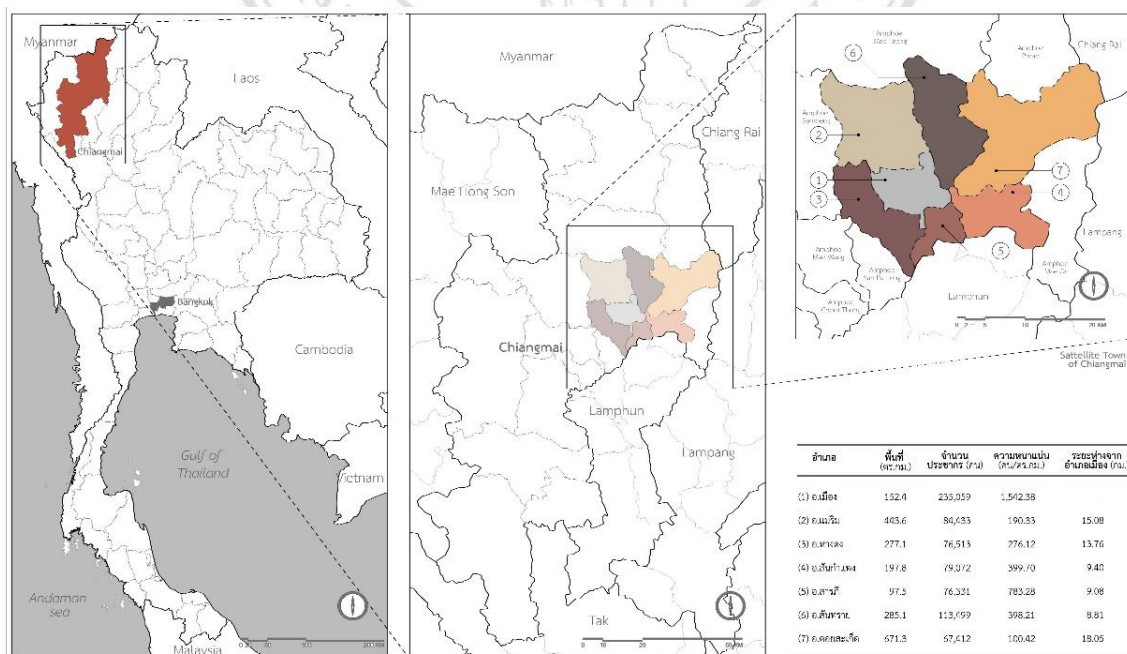
1.1 ที่มาและความสำคัญ

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 มีอิทธิพลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ-สังคมของประเทศเป็นอย่างมาก “เมืองเชียงใหม่” เป็นหนึ่งในหน่วยย่อยของภูมิภาคทางตอนเหนือ ที่ถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เป็นเมืองศูนย์กลางระดับภูมิภาค อัตราการเจริญเติบโตของเมืองที่มีผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจการค้า การศึกษา การเป็นแหล่งงาน ฯลฯ เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเข้ามา

ดังนั้นทางภาครัฐจึงได้จัดสรรเมืองที่คอยรองรับการเติบโตและหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่เพื่อไม่ให้ตัวเมืองเป็น “เมืองโตเดี่ยว” ของภาคเหนือ โดยมาตรการการพัฒนาเมืองข้างเคียงเพื่อเป็นเมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่ (Satellite Town) โดยเมืองบริวารจะตั้งอยู่ไม่ไกล มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ-สังคม และสามารถแบ่งเบาภาระของเมืองหลักได้ (สุริย์ บุญญานุพงษ์ และ อัยภูวรงค์ โปราณนันทน์, 2530) ซึ่งลักษณะของเมืองบริวารนั้นมักเป็นเมืองขนาดเล็กและทำหน้าที่

หลักเป็นแหล่งพักอาศัยที่มีบรรยากาศร่มรื่นที่เรียกกันว่า “เมืองอุทยาน” (Garden City) (Ebenezer Howard, 1902) ซึ่งในปัจจุบันเมืองเชียงใหม่ได้มีการพัฒนาเมืองในปริมณฑลหรือเมืองบริวาร 5 เมือง ได้แก่ เมืองสันทราย เมืองแมริม เมืองหางดง เมืองสารภี เมืองสันกำแพง นอกจากนี้ยังมี เมืองดอยสะเก็ด เมืองที่มีประวัติศาสตร์และการค้าที่สัมพันธ์กับเมืองเชียงใหม่มาเป็นระยะเวลาช้านาน

เมืองบริวารของเชียงใหม่ในอดีตแต่ละเมืองมีกำเนิดและพัฒนาการในรูปแบบของตนเอง แต่ภายหลังการปกครองโดยสยาม ส่งผลให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่แต่ละเมืองขึ้นใหม่ รวมถึงลดทอนอำนาจการปกครองท้องถิ่นเดิมลง โดยส่วนใหญ่แล้วมักเป็นเมืองหน้าด่านที่คอยป้องกันการรุกรานของข้าศึกและเป็นที่พำนักของราชวงศ์ ความสัมพันธ์กับเมืองหลักด้านอื่นๆ นั้นมีน้อยมาก นอกจากการผลิตเพื่อส่งส่วยให้เท่านั้น จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ทำให้เมืองบริวารต่างๆ โดยรอบ ถูกกำหนดให้มีบทบาทที่สำคัญแตกต่างกัน กล่าวคือ เมืองแมริมเป็นเมืองที่เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ มีการขยายตัวของชุมชนเมืองที่รองรับความเจริญเติบโตของนครเชียงใหม่และการขยายตัวของการท่องเที่ยว ทั้งโรงแรมและรีสอร์ทถือว่ามากที่สุดของจังหวัด เมืองสันกำแพงเป็นเมืองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งหัตถกรรมขึ้นชื่อของเมืองเชียงใหม่ อีกทั้งยังมีแผนการพัฒนาเพื่อเป็นท่าอากาศยานแห่งที่สองของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต เมืองสันทรายได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่อยู่อาศัย เนื่องจากเมืองเชียงใหม่และชุมชนเมืองแม่ใจมีอัตราการเติบโตสูงและขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

ภาพที่ 1.1 ที่ตั้งเมืองเชียงใหม่และเมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่

ที่มา : ผู้วิจัย.

ด้วยเป็นเมืองที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีมากแห่งหนึ่ง เมืองหางดงจึงเป็นศูนย์กลางทางตอนใต้ของเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนเมืองสารภีที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาทุกๆ ด้านจนเป็นเมืองขนาดใหญ่ในแง่สถานประกอบการและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของจังหวัดที่ได้รับานิสงส์มาจากนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน และเมืองดอยสะเก็ดที่ถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจลำดับต้นๆ ของจังหวัด เนื่องมาจากการเป็นเส้นทางคมนาคมหลักที่เชื่อมระหว่างเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และเป็นเส้นทางที่ใช้สำหรับติดต่อค้าขายกับทางตอนใต้ของประเทศจีน รวมถึงเป็นพื้นที่ที่นำเข้าแรงงานและทำการค้าขายกับพม่ามาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

ทั้งเมืองหลักและเมืองบริวารในพื้นที่แอ่งที่ราบเชียงใหม่-ลำพูนมีพัฒนาการที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของภาครัฐตามยุคสมัย ที่ได้ส่งเสริมให้ภาคการผลิตเพื่อยังชีพมีลักษณะที่เปลี่ยนไปเป็นการผลิตในระบบอุตสาหกรรมเพื่อการค้าในจำนวนมาก จนกระทั่งปัจจุบันที่ธุรกิจการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทกับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของเมืองโดยส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมืองต่างๆ ที่ถูกพัฒนา เปลี่ยนสภาพไป เช่น ลาน โถงซึ่งเป็นพื้นที่การค้าในอดีตเส้นทางของวัวเทียมเกวียนที่ถูกพัฒนาเป็นถนนที่มีหน้าที่รองรับการคมนาคมที่คับคั่งมากขึ้น กาดมั่วที่พัฒนาเป็นตลาดถาวร ตลอดจนอาคารเรือนค้า (Shop house) ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการค้าเชิงประจักษ์ได้เป็นอย่างดี ถึงพัฒนาการของเมืองตามปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมที่แตกต่างกันไปในแต่ละเมือง

ความรู้ความเข้าใจในปัจจัยและอิทธิพลอันเกิดจากลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่ส่งผลต่อกำเนิดและพัฒนาการของเมืองหลักและเมืองบริวาร ตลอดจนองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมืองที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว จะช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการของกำเนิดและพัฒนาการของเมืองในแอ่งที่ราบเชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งมีเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางในการรับ-ถ่ายทรัพยากรต่างๆ จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจการค้าของผู้คนหลากหลายเชื้อชาติและภูมิหลังทางวัฒนธรรม ว่ามีความสำคัญในการกำหนดโครงสร้างและสถานะของเมือง การจัดระเบียบองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมือง ลักษณะทางกายภาพ และบทบาทของเมืองในแอ่งที่ราบนี้อย่างไร ตลอดจนมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด

1.2 นิยามคำศัพท์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มีการนิยามคำศัพท์เฉพาะที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของการเขียนวิทยานิพนธ์ และถือเป็นคำสำคัญที่ใช้อธิบายและขยายความเนื้อหาต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตามวัตถุประสงค์การศึกษาที่ได้กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 พัฒนาการ¹ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปจากจุดกำเนิดหรือจุดตั้งต้นอันเป็นผลมาจากปัจจัยทั้งทางด้านกายภาพ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมจากช่วงระยะเวลาหนึ่งไปยังช่วงระยะเวลาหนึ่ง

1.2.2 เมือง หมายถึง หน่วยการศึกษาที่ใช้เรียกแทนพื้นที่การปกครองในรูปแบบ “อำเภอ” เพื่อช่วยให้การอธิบายข้อมูลในส่วนต่างๆ สามารถเข้าใจได้ง่ายและมีความกระชับมากยิ่งขึ้น ซึ่งหมายถึงรวมถึงเมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่ที่จะถูกกล่าวถึงในงานวิจัยนี้ทั้งหมด

1.2.3 เมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่ หมายถึง พื้นที่ศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ-สังคมที่กำเนิดขึ้นในเขตปริมณฑลของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งถูกกำหนดขึ้นนับตั้งแต่การบังคับใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504-2509 โดยสำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทยที่ได้รับเริ่มกำหนดแนวคิดการวางผังเมืองเชียงใหม่แบบสมัยใหม่ (Modern City) ในปี พ.ศ. 2508 และแล้วเสร็จลงในปี พ.ศ. 2512² อันได้แก่ พื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่วิม เมืองแม่วิม เทศบาลตำบลสันทรายหลวง เมืองสันทราย เทศบาลตำบลดั้นเปา เมืองสันกำแพง เทศบาลตำบลยางเนิ้ง เมืองสารภี และเทศบาลตำบลหางดง เมืองหางดง นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเพิ่มเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด อำเภอ ดอยสะเก็ด เข้ามาเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เนื่องจากเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า พื้นที่ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคมของเมืองเชียงใหม่ และเมืองบริวารอื่นๆ ที่แวดล้อม นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามสำหรับงานวิจัยนี้จะงดเว้นการศึกษาข้อมูลของพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ เมืองสันทราย เนื่องจากเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ-

¹ คำว่า “พัฒนาการ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. 2554 มีความหมายว่า การทำความเจริญ, การเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น, การคลี่คลายไปในทางดี แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า - “พัฒนาการ” ตามความหมายที่ให้ไว้ในข้อ 1.2.1 เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทของการศึกษา

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ 3.2.3 เศรษฐกิจ-สังคมเมืองเชียงใหม่และเมืองบริวารยุคเร่งรัดพัฒนาชนบท (พ.ศ. 2504-2524) หน้า 67-68.

สังคมที่ถือกำเนิดใหม่ในปีพ.ศ. 2542³ ซึ่งยังขาดคุณสมบัติด้านความเป็นมาและองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมืองบางส่วน ที่มีความจำเป็นต่อการอธิบายกำเนิดและพัฒนาการ ซึ่งจะสัมพันธ์กับการอภิปรายข้อมูลของเมืองเชียงใหม่และเมืองบริวารอื่น นอกจากนั้นยังควรเฝ้าการศึกษาข้อมูลของเขตเทศบาลตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง ที่ซึ่งแม้จะเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ-สังคมของสันกำแพงเป็นเวลานาน หากแต่พื้นที่ดังกล่าวมิได้อยู่ในเกณฑ์การพิจารณาที่ว่าด้วยการเลือกที่ตั้งพื้นที่การศึกษาที่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นเขตเทศบาลเมืองที่ปรากฏในผังเมืองรวมจังหวัดเชียงใหม่

1.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมือง หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ของเมืองที่ค่อยๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของเมืองในแต่ละยุคสมัย ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้จะแบ่งองค์ประกอบระดับเมืองออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) องค์ประกอบทางกายภาพที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ 2) ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อโครงสร้างของเมือง 3) องค์ประกอบทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น และ 4) องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม⁴

1.2.5 เรือนค้า หมายถึง สถาปัตยกรรมเพื่อการค้าที่มีโครงสร้างและวัสดุประกอบอาคารเป็นไม้เนื้อแข็ง ซึ่งใช้เป็นการเรียกแทน “เรือนร้านค้า” (Shophouse) อนึ่งสถาปัตยกรรมเพื่อการค้าแบบสมัยใหม่ที่มีโครงสร้างและวัสดุประกอบอาคารเป็นวัสดุสมัยใหม่จะเรียกว่า “อาคารพาณิชย์”

1.3 คำสำคัญ

เชียงใหม่, พัฒนาการ, เมืองบริวาร, เศรษฐกิจ-สังคม

1.4 วัตถุประสงค์

1.4.1 ศึกษาสาเหตุ ปัจจัย และอิทธิพลในด้านต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างทางเศรษฐกิจ-สังคม อันส่งผลต่อกระบวนการกำเนิดและพัฒนาการของเมืองบริวารโดยรอบเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนโครงสร้าง พื้นฐานของเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมือง

1.4.2 เพื่ออธิบายและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของเมืองบริวารแต่ละแห่ง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองบริวารด้วยกันเองและเมืองเชียงใหม่ที่เป็นศูนย์กลาง ตลอดจนความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

³ ข้อมูลเทศบาลเมืองแม่โจ้. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://maejocity.go.th/about.php?id=1> สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2560.

⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ 4.4.2 ขั้นตอนและกระบวนการเก็บข้อมูลภาคสนาม หน้า 123.

1.5 สมมติฐาน

1.5.1 เมืองเชียงใหม่และเมืองบิรวารโคยรอบต่างมีบทบาทและกิจกรรมของเมืองที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกันมาตั้งแต่อดีต โดยอาศัยข้อได้เปรียบของลักษณะที่ตั้งและรูปแบบทางเศรษฐกิจ-สังคมที่แตกต่างกันของเมืองนั้นๆ เมืองทั้งหมดเติบโตและพัฒนาขึ้นจากความสัมพันธ์ดังกล่าว ทำให้มีการจัดองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมืองและฐานเมืองที่แตกต่างกันไป ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการ ลักษณะหน้าที่ โครงสร้างทางกายภาพ และโครงสร้างของเมืองมาจนถึงปัจจุบัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบถึงสาเหตุ ปัจจัย และอิทธิพลที่ส่งผลต่อกระบวนการกำเนิดและการพัฒนาการของเมืองบิรวารเมืองเชียงใหม่ ไปจนถึงลักษณะฐานเมือง โครงสร้างของเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเมือง

1.6.2 มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของเมืองบิรวารที่สัมพันธ์กับเมืองเชียงใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองทั้งหมด ตลอดจนความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาเมืองในอดีตที่ส่งผลต่อปัจจุบัน

1.7 ระเบียบวิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการทบทวนและสังเคราะห์ประวัติศาสตร์ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับกำเนิดและการพัฒนาการของเมืองบิรวารของเมืองเชียงใหม่ทั้ง 6 เมือง ผนวกกับลักษณะรูปทรงฐานเมืองและองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมืองที่ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1.7.1 เก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ในปัจจุบันและทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมดเบื้องต้น เพื่อกำหนดทิศทางและขอบเขตที่ชัดเจนสำหรับการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม

1.7.2 เก็บและรวบรวมข้อมูล เอกสารสิ่งพิมพ์ แผนที่ ภาพถ่าย จากสถานที่จริง และทำการสำรวจพื้นที่ทางด้านกายภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางด้านกายภาพทั้งหมดในทุกยุคสมัย และศึกษาโครงสร้างฐานเมือง องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมือง รวมถึงรูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนในท้องที่และรูปแบบของการค้าขายที่ปรากฏในปัจจุบัน เพื่อสร้างแผนที่ฐานในการเก็บข้อมูลทางด้านสังคมต่อไป และตรวจสอบพัฒนาการทางด้านกายภาพของพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.7.3 เก็บข้อมูลทางสังคมโดยการสัมภาษณ์และสืบประวัติจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และใช้ความรู้และข้อมูลที่มีอยู่ซึ่งได้มาจากขั้นตอนทั้งสองข้างต้น เป็นตัวตั้งคำถามชี้แนะในการเก็บและรวบรวมข้อมูลทางสังคมที่ต้องการ

1.7.4 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ถึงอิทธิพลและปัจจัยต่างๆที่ควบคุมกำหนดทิศทางของการกำเนิด พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของเมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่ ทั้งในแง่ของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และลักษณะทางกายภาพ รวมถึงการการสรุปข้อมูลต่างๆ ให้ออกมาอยู่ในรูปแบบแผนที่พัฒนาการ (Developmental Map) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่กับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเมือง

1.7.5 วิเคราะห์กำเนิดและพัฒนาการของเมืองที่สัมพันธ์กับโครงสร้าง สันฐาน องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมือง โดยการแปรความและอธิบายกระบวนการผ่านแผนที่พัฒนาการ

1.8 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย ที่เน้นศึกษาพื้นที่ใจกลางเศรษฐกิจของเมืองบริวารทั้ง 6 เมือง ทั้งนี้พื้นที่ดังกล่าวต้องมียอดองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเมืองที่เพียงพอต่อการศึกษา 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา จะครอบคลุมประวัติศาสตร์การก่อตั้งเมือง การอพยพย้ายถิ่น ลักษณะทางกายภาพของผังและองค์ประกอบของเมือง โดยมุ่งเน้นสถาปัตยกรรมเมืองที่เป็นกลไกหลักทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำมาวิเคราะห์กำเนิดและพัฒนาการของเมืองบริวารและความสัมพันธ์ระหว่างเมือง โดยมีการจำแนกปัจจัยเพื่อกำหนดกรอบในการค้นหาผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้ออกเป็น 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากภาครัฐ ปัจจัยที่เกิดจากภาคประชาชนหรือสังคม และปัจจัยที่เกิดจากลักษณะทางกายภาพในพื้นที่ 3) ขอบเขตด้านประชากร ทำการสัมภาษณ์และสืบประวัติจากผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีองค์ความรู้ในแต่ละหน่วยของเมือง ตั้งแต่ระดับเมืองจนถึงหน่วยย่อยที่สุดคือสถาปัตยกรรมเมือง และ 4) ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาตั้งแต่ยุคที่เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานเมืองเชียงใหม่และการพัฒนาขยายเมืองจนเกิดเมืองบริวารขึ้นกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2560)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved